

TERMS OF FORMATION OF FUTURE TEACHERS OF PRIMARY SCHOOL FOR TRAINING FOR FOREIGN LANGUAGES IN THE PROFESSIONAL PREPARATION PROCESS

Baidiuk L.

Pavlo Tychyna Uman State pedagogical University, Ukraine

УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Байдюк Л.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Україна

Abstract

The process of teaching as a didactic interaction between a teacher and a student is based on a certain content of education. And before the teacher every time there is a task of creative transformation of the content of education into the content of teaching. In this case, the teacher must take into account the life experience, interests, orientation of the student's personality. In the process of student learning, the teacher himself faces the problem of self-analysis of his own activities, his potential, communicative capabilities. An important role in the co-creation of the teacher and students is played by his professional culture (pedagogical, communicative), as well as the culture of the learning process, that is, the dialogue culture.

Анотація

Процес навчання як дидактична взаємодія педагога та студентів будується на основі певного змісту освіти. І перед викладачем кожен раз виникає задача творчого перетворення змісту освіти в зміст навчання. При цьому викладач повинен враховувати життєвий досвід, інтереси, спрямованість особистості студента. У процесі пізнання студентів сам викладач постає перед проблемою самоаналізу власної діяльності, свого творчого потенціалу, комунікативних можливостей. Важливу роль у співтворчості викладача та студентів відіграє його професійна культура (педагогічна, комунікативна), а також культура процесу навчання, тобто діалогічна культура.

Key words: *condition, training, professional activity, pedagogical activity, designing activities.*

Ключові слова: *умова, навчання, професійна діяльність, педагогічна діяльність, діяльність з проектування.*

Ефективність процесу формування готовності майбутніх учителів початкових класів до навчання іноземних мов залежатиме від створення умов їхньої професійної підготовки у вищому навчальному закладі, оскільки умова визначає «відношення предмету до оточуючих його явищ, без яких він не може існувати» [2], тобто умова детермінує те середовище, в якій явище виникає, існує та розвивається.

З позиції педагогічної науки категорія «умова» також не має однозначного трактування. Так, деякі вчені педагогічні умови трактують як фактори і правила успішного функціонування педагогічної системи, сукупність об'єктивних можливостей, змісту, форм, методів, педагогічних прийомів, спрямованих на розв'язання поставлених задач, інші дослідники під педагогічними умовами розуміють вимоги, які повинні виконуватися педагогами для забезпечення ефективності протікання навчально-виховного процесу [7].

Розробкою педагогічних умов займались вчені С. Хатунцева, В. Андреев [1] та інші. Найбільш ефективними, на думку науковців, є педагогічні умови, спрямовані на розробку цілей та змісту освіти, що визначають розвиток особистісних та професійно-значущих

якостей суб'єктів навчання, а також на розвиток пізнавальної самостійності та мотивації студентів.

У дослідженні під педагогічною умовою ми розуміємо комплекс заходів у навчально-виховному процесі, що забезпечують досягнення суб'єктами учіння необхідного рівня знань, умінь та навичок. Зважаючи на завдання дослідження, під умовами формування готовності майбутніх учителів початкової школи до навчання іноземних мов ми будемо розуміти вимоги до їх професійної підготовки як динамічну, гнучку систему, що вимагає критичного відношення до процесу навчання. Метою функціонування такої системи є становлення студентів як суб'єктів педагогічної діяльності з навчання іноземних мов молодших школярів. Для визначення комплексу педагогічних умов ми обрали такі шляхи:

- визначення вимог нормативних освітніх документів вищої та початкової шкіл до діяльності та особистості сучасного вчителя іноземної мови початкової школи;
- визначення особливостей формування досліджуваного виду готовності у майбутніх учителів початкової школи в умовах інтеграції природничо-наукового та професійно-практичного циклів підготовки.

Під час визначення нами комплексу педагогічних умов, що сприяли ефективному формуванню готовності майбутніх учителів початкових класів до навчання іноземних мов у процесі професійної підготовки, ми врахували:

- особливості та зміст діяльності майбутнього спеціаліста;
- сучасні вимоги до кваліфікації вчителя іноземної мови початкової школи;
- недостатній рівень готовності майбутніх учителів початкової школи до навчання іноземних мов;
- інтеграцію теоретико-методологічного та дидактико-лінгвістичного змісту підготовки студентів, що виконує функцію забезпечення реалізації вимог до освіченості студента через засвоєння ним спеціально відібраного та організованого соціального досвіду людства;
- провідні ідеї особистісно-діяльнісного та технологічного підходів.

Враховуючи вище викладене, нами було визначено необхідні та достатні умови формування готовності майбутніх учителів початкової школи до навчання іноземних мов, які ми використовували у комплексі:

- опора у підготовці майбутніх учителів початкової школи до діяльності з навчання іноземних мов на проектні технології;
- цілісний характер підготовки, що забезпечується включенням питань формування готовності до навчання іноземних мов відповідно до основних форм організації професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи;
- реалізація суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладача та студентів на основі співтворчості.

Формування готовності до навчання іноземних мов ми розглядаємо як складний та суперечливий процес удосконалення всіх сторін професійної діяльності майбутніх учителів початкових класів, причому навчання як ключову категорію дидактики ми, слідом за С. Ніколаєвою, будемо розуміти як акт взаємодії того, хто навчає, з тим, кого навчають, з метою передачі одним і засвоєння іншим соціального досвіду [8, с. 15].

Схарактеризуємо зазначені вище умови формування досліджуваного виду готовності у майбутніх учителів початкових класів.

Умова 1. Опора у підготовці майбутніх учителів початкової школи до діяльності з навчання іноземних мов на проектні технології.

З філософської точки зору діяльність – це форма існування людського суспільства; прояв активності суб'єкту, що виражається в доцільній зміні оточуючого середовища, а також перетворенням людини самої себе [243].

Відповідно до теорії, обгрунтованої О. Леонт'євим, діяльність – це механізм орієнтації людини в оточуючому середовищі, активна форма взаємодії з ним з метою

задоволення потреб. Загальну будову діяльності можна зобразити у вигляді ланцюжка елементів її макроструктури: мотив → мета → дія → операція → результат [6].

З'ясовуючи особливості діяльності вчителя ми говоримо про «професійну діяльність», «педагогічну діяльність», «діяльність з проектування» та інші її різновиди, в структурі яких можна виділити два блоки: 1) традиційні (культурологічний, методичний тощо); 2) інноваційні (інтегративний, варіативний тощо) компоненти. У широкому розумінні, педагогічна діяльність – це сукупність усіх видів діяльності, які реалізують функцію суспільства з підготовки молоді до активної участі в його житті (В. Краєвський). На думку В. Сластьоніна, педагогічна діяльність – це особливий вид соціальної діяльності, спрямований на передачу від старших поколінь молодшим накопичених людством культури та досвіду, створення умов для їх особистісного розвитку та підготовки до виконання певних соціальних ролей у суспільстві.

Т. Полякова у структурі педагогічної діяльності називає: 1) проєктивно-цільовий, 2) змістовий, 3) діагностичний, 4) організаційно-методичний, 5) комунікативний, 6) стимулювально-регулятивний; 7) контрольню-оцінний [10]. Складовими педагогічної діяльності на думку Ю. Бабанського є цільовий, мотиваційний, змістовий, процесуально-діяльнісний, контрольню-коригувальний й результативно-оцінний компоненти [9].

Таким чином, в структурі педагогічної діяльності в якості функціонального компоненту правомірним є виділення технологічного проектування, під яким ми розуміємо такий вид педагогічної діяльності, що дозволяє змоделювати студенту цілісне уявлення про майбутній навчальний процес. Проектуванню як особистісно-орієнтованій технологічній діяльності притаманна певна динаміка, зміна етапів, а тому цілком логічним є підходи деяких вчених до його компонентно-структурного аналізу (див. таб. 1).

Таблиця 1.

Складові педагогічної діяльності із застосування технологій роботи над навчальним проектом

С. Висоцька, В. Красівський	М. Кларін	Д. Джонс	Я. Дітріх
трансформація теоретичної моделі навчання в його нормативну модель; – конкретизація нормативних уявлень про навчання; – формування нормативної моделі одного з навчальних предметів; – створення проекту курсу навчання, який фіксується в навчальній програмі та загальних методичних рекомендаціях; – створення опису курсу навчання шкільному предмету; – формування курсу навчання як	– підготовка цілей та їх максимальне уточнення, формулювання цілей з орієнтацією на досягнення результатів; – підготовка матеріалу, засобів та організація ходу навчання відповідно до мети; – оцінка поточних результатів; – аналіз та заключна оцінка результатів [5].	– розширення меж проєктної ситуації з метою забезпечення достатнього простору для пошуку рішення; – створення принципів і концепцій; – власне проектування, вибір варіанту з найменшими витратами [3, с. 91].	– створення поля бачення певної проблеми; – виявлення задач, що необхідно розв'язати в зв'язку із забезпеченням задоволеності потреби в проектуванні; – співставленн я переліку раніше відомих або ймовірних проблем і підпроблем; – визначення логічних зв'язків між елементами створеного таким чином поля бачення та

<p>сукупності ідеальних матеріальних засобів навчання конкретного предмету; – планування навчально-виховного процесу на уроці; план, що складається вчителем – кінцевий проект навчання</p>			<p>поступове уточнення сукупності величин, які характеризують задоволення потреби проектування [4, с. 314].</p>
---	--	--	---

Таким чином, аналіз підходів дослідників до проблеми діяльності вчителя дозволив нам розробити власну логіку роботи майбутніх учителів початкових класів над навчальним проектом і виділити в ній такі етапи:

I. Підготовчий: аналіз та оцінка поточного стану об'єкту проектування, з'ясування в ньому недоліків і протиріч; теоретичне обґрунтування проблеми на основі аналізу наукових досліджень; визначення просторово-часових даних, матеріально-технічне забезпечення, розподіл прав та обов'язків.

II. Основний: з'ясування цілей роботи над навчальним проектом; прогнозування способів досягнення мети; концепціалізація педагогічного задуму; оформлення цілісної програми роботи; планування; визначення процедур поточного контролю.

III. Прагматичний: визначення шляхів реалізації проекту; апробація навчального проекту.

IV. Заключний: самооцінка якісних результатів експериментальної апробації навчального проекту; незалежна експертна оцінка педагогічного об'єкту; рефлексія труднощів, що виникли, доопрацювання з метою оптимізації проекту.

Упровадження у практику підготовки майбутніх учителів розробленої нами логіки роботи над навчальними проектами дозволить раціонально організувати навчально-пізнавальну діяльність студентів.

Хід та результати впровадження в практику технологій проектної діяльності розглядаються в третьому розділі дисертаційного дослідження.

Умова 2. Цілісний характер підготовки, що забезпечується включенням питань формування готовності до навчання іноземних мов відповідно до основних форм організації професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Процес підготовки майбутніх вчителів початкової школи у вищому навчальному закладі організовано відповідно до чотирьох форм навчання:

- 1) форми, спрямовані переважно на теоретичну підготовку студентів (лекції, семінари, навчальні екскурсії, навчальні конференції, консультації);
- 2) форми, спрямовані переважно на практичну підготовку студентів (практичні й лабораторні заняття);
- 3) форми, спрямовані переважно на контроль знань, навичок і вмінь студентів (курсове та дипломне проектування, навчальна практика);
- 4) самостійні позааудиторні заняття.

Охарактеризуємо їх.

Одним із основних методів викладання і форм організації навчального процесу в вищому навчальному закладі є **лекція** – форма заняття, що ґрунтується на основі інформаційно-монологічного методу й передбачає тривалий системний виклад викладачем матеріалу, продуманого і підготовленого завчасно, із застосуванням способів і прийомів активізації пізнавальної діяльності студентів [11, с. 169]. Лекція має такі дидактичні цілі: повідомлення майбутнім учителям нових знань, систематизація й узагальнення вже накопичених, формування на їх основі поглядів і переконань, розвиток у студентів

пізнавальних мотивів і професійних інтересів. Головними вимогами до лекцій, що читаються майбутнім учителям іноземної мови початкової школи ми виділяємо: доступність, науковість, емоційність викладу, єдність форм і змісту, органічний зв'язок з іншими формами організації навчання.

Беручи до уваги особливості майбутньої професійної діяльності, пропонуємо використовувати під час підготовки вчителів іноземної мови початкової школи різновиди лекцій, розроблені О. Potochka:

– *the interactive lecture* (викладач подає матеріал декілька хвилин, потім робить зупинку та ставить студентам запитання чи просить відтворити зміст щойно прослуханого, перевіряє його розуміння та пропонує передбачити наступний зміст лекції);

– *the curran-style lecture* (два студенти знаходяться по обидва боки від викладача, який читає лекцію; матеріал подається короткими викладами з інтервалами, для того щоб кожен із студентів повторив те, що він запам'ятав і зрозумів із повідомлення лектора);

– *lecture key words* (студентам дається час для того, щоб вони зрозуміли терміни з контексту та зафіксували відмінності між своїм розумінням та значенням термінів, поданим викладачем);

– *the buzz-group lecture* (лекційна група складається з 2-6 осіб, які можуть змінювати зміст матеріалу, ставити запитання та коментувати прослухане, відбувається інтерактивний зв'язок викладача із аудиторією, що дає можливість зрозуміти рівень розуміння лекції та зацікавленості нею);

– *participant mini-lecture* (студенти і викладач на короткий час обмінюються ролями: перші виступають із тематичним виступом із наступним його обговоренням)

Форма навчання, яка органічно пов'язана з лекцією є **семінарське заняття**, під час якого викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів на основі індивідуально виконаних завдань. У процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи до навчання іноземних мов у ВНЗ семінарське заняття виконує такі дидактичні цілі: поглиблює, систематизує й закріплює знання та здійснює їх перевірку, сприяє розвитку навичок і вмінь самостійної роботи з науковою літературою, реалізує вміння аргументовано відстоювати свою точку зору, відповідати на запитання слухачів, задавати запитання слухати інших тощо.

Специфіка діяльності майбутніх учителів іноземної мови початкової школи зорієнтовує нас на такі способи проведення семінарських занять:

– *семінар-заслуховування* (передбачає попередній розподіл серед студентів питань та підготовку доповідей для їхнього заслуховування та обговорення на занятті);

– *семінар-бесіда* (дозволяє залучити максимальну кількість студентів до активного обговорення теми завдяки проведенню розгорнутої бесіди за планом, вступним і заключним словом викладача);

– *семінар-диспут* (проводиться у формі діалогічного спілкування та передбачає обговорення конкретної проблеми всіма учасниками з метою встановлення оптимально достовірних шляхів її розв'язання);

– *змішана форма семінарського заняття* (поєднує в собі вільні виступи студентів і дискусійні обговорення питань).

Особливою організаційною формою навчання, що спрямована на розширення, закріплення та вдосконалення професійних знань майбутніх учителів початкової школи, є **навчальна конференція**. Студенти готують реферати та доповіді у відповідності до певних вимог, що сприяє формуванню та розвитку в них умінь і навичок дослідницької діяльності.

З метою повторення навчального матеріалу, який погано засвоєний чи незасвоєний студентами зовсім, проводиться **консультація** (навчальна порада, пояснення компетентного фахівця з будь-якого питання), дидактичними цілями якої є ліквідація прогалин у знаннях студентів та надання їм допомоги в індивідуальній чи самостійній роботі, поглиблення знань

та розвиток наукових інтересів майбутніх учителів іноземної мови початкової школи [11, с. 156]. Її організують у формі співбесіди з групами чи індивідуально, в позанавчальний час за графіком чи за потребою.

Обов'язковим складником освітньо-професійної програми для здобуття кваліфікаційного рівня є *практична підготовка* студентів, головною метою якої є формування професійних навичок і вмінь [11]. Однією з форм практичної підготовки є *практичне заняття*, характерними особливостями якого є організація викладачем докладного розгляду студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни, в результаті чого відбувається формування навичок і вмінь практичного їх застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань.

Навчальним процесом, в якому спрощено та конкретизовано роль викладача, скорочено кількість учасників (від 4-5 до 10 учнів) і зменшено тривалість заняття (до 7-10 хв.) є *мікронавчання*. У зарубіжній методиці мікронавчання розглядається як прогресивний та контрольований засіб набуття практичного досвіду професійної діяльності, що містить такі етапи: the briefing (постановку проблеми), the teach (власне навчання), the critique (обговорення), the re-teach (повторне навчання).

Обов'язковою організаційною формою навчання в межах системи підготовки вчителів початкових класів є *лабораторне заняття*, під час якого студенти під керівництвом викладача особисто проводять експерименти чи досліди для практичного підтвердження окремих теоретичних положень певної навчальної дисципліни [11, с. 166–167]. Провідною дидактичною метою лабораторного заняття є оволодіння технікою експерименту та вміння вирішувати практичні завдання шляхом організації досліду.

Курсове проектування як форма організації навчання, що спрямована на контроль, проводиться на заключному етапі вивчення предмету та дозволяє застосувати власні знання для розв'язання пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю проблем. Відповідно до словника професійної освіти курсова робота є формою індивідуального завдання, яке має на меті закріплення, поглиблення й узагальнення знань та їх застосування для комплексного розв'язання конкретної фахової проблеми. Серед дидактичних цілей курсового проектування, виділимо узагальнення, систематизацію та закріплення знань з предмету; формування та розвиток навичок і вмінь самостійної інтелектуальної праці; перевірку рівня знань і умінь з фаху.

У системі підготовки майбутніх учителів початкової школи з метою формування в них високого рівня готовності до навчання іноземних мов вважаємо доцільним зупинитися на характеристиці особливостей *курсорової роботи* з методики навчання іноземних мов. Вона виконується як самостійна письмова робота реферативно-дослідницького характеру, в якій подається аналіз дослідження в природних умовах процесу іншомовної освіти в конкретній початковій школі. Обов'язковим складником курсової роботи є розробка навчально-методичних матеріалів, що згодом впроваджуються студентом у навчальний-виховний процес з іноземної мови в початковій школі протягом педагогічної практики.

У системі ступеневої професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів на заключному етапі навчання у вищому навчальному закладі студенти обов'язково виконують *кваліфікаційну* (бакалаврську чи магістерську) роботу, дидактичні цілі якої полягають у систематизації, розширенні, закріпленні знань та вдосконаленні професійних навичок і вмінь; розвитку навичок і вмінь науково-дослідницького характеру, визначенні і перевірці рівня готовності майбутніх учителів до самостійної роботи.

Форма організації навчання, що викликає найбільший інтерес у плані психологічного аналізу діяльності учіння, є *самостійна позааудиторна робота*. Саме в ній найяскравіше проявляються цілеспрямованість і мотивація, самостійність, самоконтроль, самоорганізованість та інші особистісні якості студента. У дидактиці під самостійною роботою розуміють різноманітні види індивідуального і колективного учіння того, хто навчається, яке здійснюється ним на навчальних заняттях або вдома без безпосередньої участі викладача, проте під його керівництвом та за його завданнями.

Таким чином, цілісність характеру підготовки майбутніх учителів початкової школи у межах нашого дослідження означає, що протягом кожної з організаційних форм навчання досягаються певні рівні готовності до навчання іноземних мов: на лекціях, семінарських заняттях, під час самостійної роботи та протягом навчальної екскурсії студенти набувають знань з фаху, на практичних та лабораторних роботах у них формуються лінгводидактичні навички, у ході педагогічної практики – лінгводидактичні вміння.

З іншого боку цілісність процесу формування готовності майбутніх учителів до навчання іноземних мов забезпечує розвиток умінь самоаналізу та самооцінки себе як особистості та як суб'єкта навчальної діяльності; набуття досвіду з навчання іноземних мов учнів початкових класів; спрямовує на вибір індивідуальної технології навчання іноземних мов молодших школярів.

Умова 3. Реалізація суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладача та студентів на основі співтворчості.

Відповідно до цієї умови включення студентів у спільний з викладачем навчально-пізнавальний процес здійснюється на основі суб'єкт-суб'єктних стосунків, що забезпечує самоактуалізацію студентів за рахунок використання навчальних технологій.

Аналіз філософської та психолого-педагогічної літератури дозволяє нам стверджувати, не існує однозначного трактування поняття «суб'єктність», натомість його розуміння варіює від функції особистості до інтегративної якості людини.

Студіювання робіт В. Кан-Калика, В. Ляудіс, М. Нікандрова, С. Сисоевої та інших дослідників, у яких розглядається проблема творчої діяльності педагогів, дозволяє нам визначити співтворчість викладачів та майбутніх учителів іноземної мови початкової школи як спільну творчу діяльність, спрямовану на розв'язання теоретичних проблем та практичних задач навчання іноземних мов молодших школярів. Така співпраця передбачає взаємообумовленість розвитку суб'єктів взаємодії в цілісному освітньому процесі.

Спільна діяльність викладачів і студентів, метою якої є формування готовності до навчання іноземних мов, має певні ознаки:

- наявність єдиної мети, що забезпечує реалізацію потреби кожного із учасників взаємодії;
- можливість практичного особистісного контакту суб'єктів навчальної діяльності
- наділення особливими повноваженнями одного з учасників спільної діяльності, що дає йому можливість організувати та керувати навчальним процесом;
- розподіл задач спільної навчальної діяльності між учасниками;
- виникнення міжособистісних стосунків.

Процес навчання як дидактична взаємодія педагога та студентів будується на основі певного змісту освіти. І перед викладачем кожен раз виникає задача творчого перетворення змісту освіти в зміст навчання. При цьому викладач повинен враховувати життєвий досвід, інтереси, спрямованість особистості студента. У процесі пізнання студентів сам викладач постає перед проблемою самоаналізу власної діяльності, свого творчого потенціалу, комунікативних можливостей. Важливу роль у співтворчості викладача та студентів відіграє його професійна культура (педагогічна, комунікативна), а також культура процесу навчання, тобто діалогічна культура. Крім того, співтворчість педагога та студентів можлива лише на основі суб'єкт-суб'єктних відношень, тобто в діалозі. Уміння будувати діалог у відповідності до дидактичних цілей процесу навчання є показником рівня готовності майбутніх учителів початкових класів до навчання іноземних мов.

Таким чином, на основі всього зазначеного вище, можна визначити основи співтворчості викладача та майбутніх учителів іноземної мови початкової школи:

1. Опора на *життєвий досвід*, знання, інтереси, спрямованість особистості студента. Викладач активізує життєвий досвід студентів, створює умови його співставлення з суспільно-історичним. Звернення педагога до життєвого досвіду студента є звернення до його особистості. Студент, у свою чергу, наділяє наявні уявлення особистісним смислом.

Однак слід підкреслити, що мова йде не просто про використання життєвого досвіду в якості допоміжного матеріалу – він стає важливим джерелом навчального пізнання. В ідеалі педагог стає організатором самостійної пізнавальної діяльності студентів.

2. Рефлексія *власної* діяльності викладача, її включення в контекст діяльності студента. У процесі включення в діяльність студентів, викладач звертається до аналізу власної діяльності, до оцінки своїх умінь, що призводить до самовдосконалення, самотворчості. Крім того, великого значення у процесі співтворчості набуває культура викладача, його особистісне знання, якому повинна бути підпорядкована практика навчання.

3. Передача не лише знань, але й *емоційно-ціннісного ставлення* до них. Відкрита позиція педагога, що передбачає використання особистісного досвіду під час передачі навчального матеріалу, висловлення свого ставлення до нього викликає у студентів відповідне бажання розкритись. Однак, такий підхід вимагає педагогічного такту та врахування особливостей студентського колективу.

5. *Діалогізація* навчальних стосунків. Діалог задає контекст діяльності, в якому відбувається розвиток студентів. Ініціаторами спілкування повинні бути як студенти, так і викладачі. Під час діалогового навчання студенти набувають умінь приймати рішення на основі відповідної інформації, критично мислити, враховувати альтернативні думки.

Отже, результатом творчого пошуку викладача та студентів ми розглядаємо їх спільну технологію навчання, а також досягнення розуміння, осмислення навчального процесу, тобто наділення його особистісними смислами, що передбачають розкриття викладачем не лише значення того чи іншого елементу навчання, але й зв'язку його з елементами особистісного досвіду знаннями, уміннями, навичками, досвідом творчої діяльності, досвідом емоційно-ціннісних стосунків.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Андреев В. И. Педагогика : учебный курс для творческого саморазвития. 2-е изд. Казань : Центр инновационных технологий, 2006. 608 с.
2. Введение в философию : Учеб. пособие для вузов / Авт. колл. : Фролов И. Т. и др. 3-е изд., перераб. и доп. М. : Республика, 2003. 609 с.
3. Джонс Дж. К. Методы проектирования. М. : Мир, 1986. 326 с., ил. Загл. 1-го изд: Инженерное и художественное проектирование. С. 91.
4. Дитрих Я. Проектирование и конструирование: Системный подход. М. : Мир, 1981. 456с., ил. С. 314.
5. Кіяшко О. О. Інноваційні педагогічні технології підготовки молодших спеціалістів у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації: : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04. – «Теорія і методика професійної освіти». Луганськ, 2001. 20 с.
6. Ладанов И. Д. Мастерство делового взаимодействия : [метод. пособие для менеджеров] М. : ЦМИПС, 1989. 189 с.
7. Ляска Е. І. Теоретико-методологічне обґрунтування та ефективність педагогічних інновацій вчителів молодших класів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти»; Київ, 1995. 56 с.
8. Маркова А. К. Психология труда учителя : кн. [для учителя]. М. : Просвещение, 1993. С. 64.
9. Овсянникова О. Н. Психолого-педагогические условия развития креативных способностей у курсантов военного вуза (на материале изучения курса иностранного языка) : автореф. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования». Орел, 2005. 23 с.
10. Підласий І. П. Поглиблення євроінтеграції української системи вищої технічної освіти [Електронний ресурс] : посіб. Черкаси : ЧДТУ, 2010. 123с. Режим доступу до журн. : www.nbuiv.gov.ua/books/2010/10pipp.pdf • PDF file
11. Поташник М. М. Педагогическое творчество: проблемы развития и опыт : пособие [для учителей]. К. : Рад.школа, 1988. 194 с.